

Remissvar om rapportering av regeringsuppdrag N2018/00721/DL, Att inleda arbetet med att inrätta ett nationellt dricksvattenråd

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen

- ser fram emot fortsatt deltagande i dricksvattenrådet under Livsmedelsverkets ledning
- anser att det bör framgå att de nationella miljö kvalitetsmålen och de dricksvattenrelaterade målen i Agenda 2030 utgör grund för dricksvattenrådets syfte och arbete
- anser att dricksvattenrådet även ska verka för att dricksvatten från enskilda dricksvattentäkter är säkert, eftersom en stor del av Sveriges befolkning inte har kommunalt vatten
- anser att dricksvattenrådet närmare bör beskriva sina uppgifter i förhållande till myndigheternas ordinarie ansvar
- föreslår att dricksvattenrådets uppgift blir att
  - ta fram en nationell strategi för en framtida trygg dricksvattenförsörjning som innebär säkerställd god dricksvattenkvalitet för hela befolkningen
  - ge stöd och vägledning kring målkonflikter och andra strategiska frågor
  - vid behov, formulera gemensamma åtgärdsförslag till regeringen
- föreslår att ett fokusområde i den nationella strategin för en framtida trygg dricksvattenförsörjning ska vara kunskapsutveckling för att säkra dricksvattenkvalitet och dricksvattenförsörjning
- anser att dricksvattenrådet bör samverka med andra råd såsom toxikologiska rådet och SamTox men även med initiativ på EU-nivå
- anser att chefer i dricksvattenrådet bör verka på strategisk nivå och träffas relativt sällan, medan arbetsgrupperna kan träffas oftare
- ser positivt på att det finns särskilda medel för projekt som möjliggör kunskapsuppbyggnad där behov identifierats
- anser att uppdraget om att delta i dricksvattenrådet bör fastställas genom separat beslut istället för att skrivas in i Kemikalieinspektionens instruktion.

Kemikalieinspektionen stödjer ett dricksvattenråd under Livsmedelsverkets ledning och ser fram emot fortsatt deltagande. Genom bildandet av rådet, finansiering av kansliet och att rapportering föreslås ske till ansvarig minister på Näringsdepartementet får Livsmedelsverket en tydliggjord och stärkt roll i dricksvattenfrågor. Kemikalieinspektionen anser att detta leder till en positiv utveckling.

Nedan lämnar vi synpunkter bland annat på Livsmedelsverkets fyra frågeställningar.

1) Vilka uppgifter ska rådet ha?

Såväl kommunalt dricksvatten som dricksvatten från enskilda dricksvattentäkter ska vara säkert

Enligt rapporten ska rådets arbete omfatta färskvattenuttag som är kopplade till dricksvattenförsörjning, i den mån de är styrande för kvantiteten på det dricksvatten som ska produceras. Det framgår inte om enskilda dricksvattentäkter omfattas eller ej. Kemikalieinspektionen anser att dricksvattenrådet ska verka för att såväl kommunalt dricksvatten som dricksvatten från enskilda dricksvattentäkter är säkert, eftersom en stor del av Sveriges befolkning inte har kommunalt vatten.

Jämfört med andra länder har Sverige ett mycket stort antal enskilda dricksvattentäkter. De enskilda dricksvattentäktena finns företrädesvis i områden med surt vatten och mycket metaller i marken, och står sannolikt därför för en stor del av de hälsorisker som vi ser från dricksvatten. I Sverige får cirka 1,2 miljoner permanentboende och ungefär lika många fritidsboende sitt dricksvatten från enskilda dricksvattentäkter som till exempel egen brunn. Det innebär att skyddsnivån för en stor del av befolkningen påverkas om privata brunnar ingår, eller inte, i dricksvattenrådets uppdrag.

Dricksvattenrådets uppgifter i förhållande till myndigheternas ordinarie ansvar, samt förslag till arbetsuppgifter

Kemikalieinspektionen anser att dricksvattenrådets närmare bör beskriva sina uppgifter i förhållande till de deltagande myndigheternas ordinarie ansvar. Det finns frågor som berör flera myndigheter liksom sådana där det är oklart vilken myndighet som har ansvaret. Här ser Kemikalieinspektionen en viktig uppgift för dricksvattenrådet att samordna och tydliggöra befintligt myndighetsansvar. Högfluorerade ämnen, PFAS, är ett sådant exempel.

Kemikalieinspektionen anser att tänkbara arbetsuppgifter för dricksvattenrådet, som kompletterar och förstärker ordinarie myndighetsarbete, skulle kunna vara

- att ta fram en nationell strategi för en framtida trygg dricksvattenförsörjning som innebär säkerställd god dricksvattenkvalitet för hela befolkningen inklusive barn och andra känsliga grupper
- att ge stöd och vägledning kring målkonflikter och andra strategiska frågor som gäller vikten av ett rent dricksvatten
- att, vid behov, formulera gemensamma åtgärdsförslag (t ex ändrad lagstiftning nationellt/EU) till regeringen som syftar till att åstadkomma målsättningarna i strategin.

Miljö kvalitetsmålen och de dricksvattenrelaterade målen i Agenda 2030 bör utgöra grund för rådets arbete

Kemikalieinspektionen anser att det bör framgå att de nationella miljö kvalitetsmålen och de dricksvattenrelaterade målen i Agenda 2030 utgör grund för dricksvattenrådets syfte och arbete.

Omvärldsbevakning behövs på flera organisatoriska nivåer inom rådet

Kemikalieinspektionens erfarenhet är att en och samma organisatoriska enhet inte ska både omvärldsbevaka, analysera behov, bereda förslag och slutligen verkställa. Kemikalieinspektionens föreslår att samtliga organisatoriska nivåer inom dricksvattenrådet omvärldsbevakar. Dricksvattenrådet prioriterar bland de identifierade behoven, kansliet bereder förslag och verkställandet sker sedan i relevant verksamhetsområde inom rådet och i samhället.

Vad gäller omvärldsbevakning ska den enligt rapporten ske inom de relativt expertorienterade arbetsgrupperna. Omvärldsbevakning bör emellertid ske utifrån ett brett kompetensfält. Det kan exempelvis handla om globala megatrender såsom demografiska förändringar, men också utveckling inom ett specifikt område över tid eller att identifiera nya potentiella hot. Det leder sannolikt till ett behov av omvärldsbevakning på flera organisatoriska nivåer inom rådet.

Omvärldsbevakningen behöver identifiera nya områden där det finns behov av samarbete. Vidare behöver nya områden identifieras som ligger utanför de befintliga arbetsgrupperna.

2) Hur ska arbetet organiseras?

Bra med ett väl resurssatt kansli

Mot bakgrund av Kemikalieinspektionens erfarenheter från till exempel miljömålsrådet stödjer vi bildandet av ett väl resurssatt kansli.

Chefer i dricksvattenrådet bör verka på strategisk nivå och träffas relativt sällan, medan arbetsgrupperna kan träffas oftare

Kemikalieinspektionen anser att tanken med att anpassa rådets möten till myndigheternas planeringscykel är god. Trots det är vi tveksamma till arbetets omfattning i råd respektive arbetsgrupper. Utredningen föreslår att rådet som består av högre chefer ska mötas cirka fyra gånger per år och förväntas kunna hantera frågor som behöver skyndsam hantering. Utredningen föreslår vidare att arbetsgrupperna som består av handläggare möts minst en gång per år. Vi är tveksamma till dessa förslag och anser istället att de höga cheferna i rådet bör verka på strategisk nivå, hantera långsiktiga frågor resurs- och prioriteringsfrågor och träffas relativt sällan. Medan arbetsgrupperna kan träffas oftare, ta fram planeringsunderlag och tillsammans med kansliet hantera skyndsamma frågor.

3) Hur ska kunskapsutveckling inom ramen för dricksvattenrådet bedrivas?

Kunskapsutveckling bör vara fokusområde i den nationella strategin för en framtida trygg dricksvattenförsörjning

Det är av stor vikt att kunskapsutveckling på dricksvattenområdet utvecklas parallellt med dricksvattenrådets verksamhet. I rapporten föreslås att medel om ca 20 miljoner kronor/år ska fördelas mellan dricksvattenrådets medlemmar. Kemikalieinspektionen föreslår att kunskapsutveckling ska vara ett fokusområde i den nationella strategin för en framtida trygg dricksvattenförsörjning som innebär säkerställd god dricksvattenkvalitet för hela befolkningen. Kemikalieinspektionen utgår från att ordinarie forskning inte ingår i det som i rapporten avses med kunskapsuppbyggnad.

Dricksvattenrådet bör samverka med andra råd

Kemikalieinspektionen anser att dricksvattenrådet bör samverka med andra råd såsom toxikologiska rådet och samordningsgruppen för nya potentiella kemikaliehot, SamTox. Det finns även flera initiativ på EU-nivå där man arbetar med att bevaka och analysera området ”potentiella kemikaliehot”, se exempel i fotnoter^{1,2,3,4}. Vi är positiva till att det finns särskilda medel för projektarbete. Kemikalieinspektionen ser via den särskilda finansieringen från dricksvattenrådet en möjlighet att finansiera utredningsbehov som framkommer inom dricksvattenområdet.

Ett av skälen till bildandet av samordningsgruppen för nya potentiella kemikaliehot, SamTox, var erfarenheterna av perfluorerade ämnen kopplat till föroreningar av grund- och dricksvatten. SamTox har till uppgift att förebygga och hantera kemikalierisker i samhället genom ökad systematisk samordning. Tillsammans med toxikologiska rådet ska SamTox också utgöra ett nätverk för ett effektivt samarbete mellan ansvariga myndigheter i händelse av ett kemikaliehot. SamTox och toxikologiska rådet ska säkerställa en snabb och systematisk överföring av information och samarbete kring åtgärder mellan ansvariga myndigheter och andra aktörer vid upptäckten av ett allvarligt kemikaliehot.

4) Hur ska dricksvattenrådets arbete återrapporteras till regeringen?

Kort oberoende återrapportering, med kopia till andra berörda departement

En tänkbar modell är att dricksvattenrådet årligen till sitt departement skriver en kort oberoende rapport om rådets verksamhet, med kopia till andra berörda huvudmän/departement.

---

¹ NORMAN-nätverket, <https://www.norman-network.net/>

² HBM4EU, <https://www.hbm4eu.eu/>

³ EREN/EMRISK, <http://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/emerging-risks>

⁴ RIVM-NERC,

https://www.rivm.nl/en/Documents_and_publications/Common_and_Present/Newsmessages/2015/Risks_of_chemical_substances_to_human_health_and_the_environment

Övrigt

Uppdraget bör fastställas genom separata beslut istället för i instruktionen

Kemikalieinspektionen anser att uppdraget om att delta i dricksvattenrådet bör fastställas genom separata beslut istället för att skrivas in i Kemikalieinspektionens instruktion.

Dricksvattenrådets ledning och medlemmar

Kemikalieinspektionen ställer sig bakom förslaget att myndigheterna i dricksvattenrådet företräds av generaldirektör eller den som generaldirektören utser i sitt ställe, till exempel högre chef med mandat att resurssätta projekt med personal från den egna organisationen.

I detta ärende har generaldirektör Nina Cromnier beslutat. Ing-Marie Olsson Ressner har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Helena Bergström, Bert-Ove Lund, Stefan Gabring, Gunilla Prideaux och Emma Westerholm deltagit.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Nina Cromnier

Ing-Marie Olsson Ressner